

POSTANOWIENIE

Dnia 16 kwietnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Robert Stefanicki

w sprawie z odwołania A. Ł.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziałowi w Warszawie
o rekompensatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 16 kwietnia 2024 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie
z dnia 7 września 2022 r., sygn. akt III AUa 162/22,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w Warszawie wyrokiem z dnia 7 września 2022 r., na skutek apelacji organu rentowego od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 18 listopada 2021 r., zmienił zaskarżony wyrok i oddalił odwołanie A. Ł. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziału w Warszawie z 7 listopada 2019 r. odmawiającej ubezpieczonemu prawa do rekompensaty stwierdzając, że brak jest dokumentów potwierdzających jego pracę w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

W wywiedzionej od powyższego wyroku skardze kasacyjnej skarżący podniósł zarzut naruszenia przepisów prawa materialnego, to jest:

- art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 o emeryturach pomostowych w związku z art. 32 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych zwaną dalej „ustawą emerytalną” i § 4 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach i szczególnym charakterze przez błędną wykładnię i uznanie, że praca wykonywana przez odwołującego się nie jest pracą szczególnie obciążającą wzroku przy obsłudze elektronicznych monitorów ekranowych (wykaz — załącznik A, dział XIV, poz. 5 rozporządzenia) w sytuacji, gdy prawidłowa wykładnia prowadzi do wniosku, że prace wykonywane przez odwołującego się są to prace szczególnie obciążające narząd wzroku i wymagające precyzyjnego widzenia;

- § 2 ust. 1 rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego, przez jego niezastosowanie, co skutkowało uznaniem przez Sąd, że odwołujący się stale i w pełnym wymiarze czasu pracy nie wykonywał prac szczególnie obciążających wzrok i wymagających precyzyjnego widzenia.

Podniósł także zarzut naruszenia przepisów prawa procesowego mających istotny wpływ na wynik sprawy, a zaskarżonemu wyrokowi zarzuca naruszenie:

- art. 233 § 1 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c., art. 316 § 1 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. oraz art. 378 § 1 k.p.c. i art. 382 k.p.c. polegających na nieprzestrzeganiu kompetencji rozpoznawczych i kontrolnych sądu odwoławczego, a także niespełnieniu procesowej funkcji art. 382 k.p.c. na skutek czego doszło pominięcia części materiału dowodowego i braku wyczerpujących ustaleń co do stanu faktycznego sprawy, w wyniku czego doszło do oddalenia odwołania;

- art. 327 § 1 k.p.c. przez mające wpływ na brak możliwości rekonstrukcji zasadniczych motywów rozstrzygnięcia utrudniających kontrolę odwoławczą, wadliwe uzasadnienie zaskarżonego wyroku przez oczywiste sprzeczności to jest wskazanie, że odwołujący się pracował w wymiarze 8 godzin, a nie na 24-godzinnej dyżurze oraz że pracował przy monitorach kineskopowych przy pracach obciążających szczególnie narząd wzroku i wymagających precyzyjnego widzenia, a nie w pełnym wymiarze czasu pracy z wyjątkiem przerw na odpoczynek.

Wobec przedstawionych zarzutów skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w całości i przekazanie sprawy do

ponownego rozpoznania temu Sądowi, ewentualnie wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego oraz poprzedzającego go wyroku Sądu Okręgowego i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji lub o uchylenie zaskarżonego wyroku i orzeczenie co do istoty sprawy. Ponadto wnioskował o zasądzenie od organu rentowego na rzecz odwołującego się kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

Uzasadniając przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, skarżący powołał się na oczywistą zasadnością wniesionej skargi. Według niego, w świetle niebudzącego wątpliwości naruszenia przez Sąd Apelacyjny przepisów prawa materialnego, wskazanych w *petitum* skargi kasacyjnej, przez ich błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie wniesiona skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Wskazał, że wywód prawny wykazujący oczywistą zasadność wniesionej skargi kasacyjnej został szczegółowo i wyczerpująco przedstawiony, z powołaniem się na wyrok Sądu Najwyższego i Uchwałę Naczelnego Sądu Administracyjnego na stronach 4-9 skargi.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia w celu jej merytorycznego rozpoznania. Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia. Nie przysługuje od każdego orzeczenia sądu drugiej instancji, które nie satysfakcjonuje strony skarżącej. Wnosi się ją do Sądu Najwyższego od prawomocnego wyroku poza tokiem instancji. Jej przyjęcie do merytorycznego rozpoznania musi być uzasadnione istotnym interesem publicznym, w szczególności potrzebą dokonania wykładni przepisów, które jeszcze nie doczekały się sądowej interpretacji albo wywołują wątpliwości interpretacyjne, rozstrzygnięciem istotnych zagadnień prawnych, zwłaszcza o charakterze precedensowym, dotychczas nierozważanych przez Sąd Najwyższy, wreszcie wyeliminowaniem orzeczeń oczywiście i rażąco wadliwych. Wniesienie skargi kasacyjnej doznaje istotnych ograniczeń, pozwalających Sądowi Najwyższemu na wstępną selekcję spraw, które będą merytorycznie rozpoznane (tzw. przedsąd).

Wymagania konstrukcyjne skargi określa art. 398⁴ § 1 i 2 k.p.c., nakładając na skarżącego między innymi obowiązek zawarcia w skardze wniosku o przyjęcie jej do rozpoznania oraz jego uzasadnienia. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁴ § 2 k.p.c.) powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie (sporządzone odrębnie od uzasadnienia podstaw kasacyjnych) powinno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Sąd Najwyższy w ramach tzw. przedsądu bada tylko powołane w skardze kasacyjnej okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, a nie podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie, zaś cel wymagania przewidzianego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być osiągnięty jedynie przez powołanie i uzasadnienie przez skarżącego istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym (postanowienia Sądu Najwyższego: z 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; 4 lipca 2017 r., III CSK 64/17, LEX nr 2351305; 28 lutego 2024 r., I CSK 6686/22, LEX nr 3690152).

Odnosząc się do przesłanki określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., należy zauważyć, że w świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika ona zwykle z oczywistego, widocznego *prima facie* naruszenia przepisów prawa polegającego na sprzeczności wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem, lub powszechnie przyjętymi regułami interpretacji. Nie chodzi zatem o takie naruszenie prawa, które może stanowić podstawę skargi w rozumieniu art. 398⁴ k.p.c., lecz o naruszenie kwalifikowane (postanowienia Sądu Najwyższego: z 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20, poz. 494; 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNP 2003, nr 18, poz. 437; 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004, nr 6, poz. 100, 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z 20 lutego 2024 r., I CSK 6641/22, LEX nr 3692793 oraz wyroki Sądu Najwyższego: z 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616; 4 kwietnia 2023 r., I USKP 51/22,

LEX nr 3577139). Jeżeli więc przesłanką wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania miałyby być okoliczność, że skarga jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁴ § 1 w związku z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.), skarżący powinien w uzasadnieniu wniosku zawrzeć wywód prawny wskazujący, w czym wyraża się ta „oczywistość” i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia, koncentrując się na wykazaniu kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (postanowienie Sądu Najwyższego: z 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274; 27 kwietnia 2021 r., II PSK 68/21, LEX nr 3252281; 6 lutego 2024 r., III PSK 49/23, LEX nr 3670272).

Skarżący nie spełnił opisanych oczekiwań co do wymagań konstrukcyjnych skargi kasacyjnej. Przede wszystkim nie wskazał, jaki przepis został w sposób oczywisty naruszony przez Sąd drugiej instancji, a jak wywiedziono wyżej, skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., gdy w sprawie doszło do kwalifikowanego, oczywistego naruszenia przepisu prawa - jasnego i jednoznacznego, którego wykładnia i stosowanie nie budzi żadnych wątpliwości. Ponadto skarżący nie przedstawił argumentacji prawnej i stosownego do niej uzasadnienia, w której wykazałby tezę o kwalifikowanym naruszeniu wskazanych przepisów prawa przez Sąd Apelacyjny. Wypada zauważyć, że wniosek skarżącego o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania oprócz stwierdzenia, że „w świetle niebudzącego wątpliwości naruszenia przez Sąd Apelacyjny przepisów prawa materialnego, wskazanych w petitum skargi kasacyjnej, przez ich błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, a wywód prawny wykazujący oczywistą zasadność wniesionej skargi kasacyjnej został szczegółowo i wyczerpująco przedstawiony, na stronach 4-9 skargi”, nie zawiera odrębnego uzasadnienia. Ograniczenie się wyłącznie do stwierdzenia, że skarga jest oczywiście uzasadniona, powoduje jej odrzucenie (T. Zembrzusi, 3.4. Oczywiście zasadność skargi kasacyjnej (w:) Skarga kasacyjna. Dostępność w postępowaniu cywilnym, Warszawa 2011).

Stawiając tezę o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej, skarżący nie sprecyzował zatem, w jakiego obrazie przepisu upatruje tej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, ani nie uzasadnił słuszności tezy o

kwalifikowanym naruszeniu tego przepisu. Argumentów za istnieniem tejże przesłanki przedsądu należałoby zatem poszukiwać w innych elementach konstrukcyjnych skargi, tj. w podstawach kasacyjnych i ich uzasadnieniu. Nie jest to jednak rolą Sądu Najwyższego na etapie badania kryteriów przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Zatem argumenty dotyczące zasadności przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania powinny przybrać postać wyodrębnionego wywodu, co jest w interesie skarżącego, aby odpowiednio wyeksponować właściwe części skargi kasacyjnej, tak aby Sąd Najwyższy mógł bez przeszkód odnaleźć wnioszek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wraz z uzasadnieniem, który koreluje z podstawami kasacyjnymi i prawidłowo powołanymi tam przepisami, umożliwiającymi Sądowi Najwyższemu ocenę w tym zakresie (postanowienie Sądu Najwyższego z 27 kwietnia 2016 r., III CSK 70/16, LEX nr 2075714). Wyodrębnienie to powinno ułatwić również właściwe badanie wniosku w ramach przedsądu (s. 41-42).

Podkreślić należy, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego ugruntowane jest stanowisko, zgodnie z którym wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie przedsądu, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Oba te elementy muszą być więc przez skarżącego wyodrębnione, oddzielnie przedstawione i uzasadnione. Skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, aby Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w uzasadnieniu jej podstaw pozostałych elementów konstrukcyjnych skargi, ani tym bardziej się ich domyślać (postanowienia Sądu Najwyższego: z 12 czerwca 2019 r., II UK 255/18, LEX nr 2688935; 20 października 2016 r., I PK 59/16, LEX nr 2160130; 10 marca 2016 r., II CSK 10/16, LEX nr 2009500; 26 lutego 2016 r., V CSK 518/15, LEX nr 2015640; 24 września 2015 r., II PK 27/15, LEX nr 2019527; 24 sierpnia 2023 r., II USK 87/23, LEX nr 3598961). W szczególności rolą Sądu Najwyższego w postępowaniu kasacyjnym nie jest wyręczenie strony reprezentowanej w procesie przez profesjonalnego pełnomocnika we wskazaniu (doprecyzowywaniu) treści postulowanych zagadnień prawnych (postanowienia Sądu Najwyższego: z 12 czerwca 2019 r., II UK 255/18, LEX nr 2688935; 28 listopada 2023 r., III USK

392/22, LEX nr 3635136). Można nadmienić też w tym miejscu, że w judykaturze przyjmuje się, że warunkiem przyznania kosztów jest złożenie oświadczenia o nieopłaceniu należnego pełnomocnikowi z urzędu wynagrodzenia, które powinno być wyraźnie sformułowane we wniosku pełnomocnika o przyznanie od Skarbu Państwa kosztów nieopłaconej pomocy udzielonej stronie postępowania z urzędu, a jego brak wywołuje skutki materialnoprawne w postaci utraty prawa do wynagrodzenia (postanowienia Sądu Najwyższego: z 27 sierpnia 2018 r., II CSK 513/17, Legalis nr 1819222, 24 maja 2023 r., III USK 322/22, LEX nr 3568178).

Wobec niewykazania przez skarżącego istnienia powołanych przesłanek przedsądu Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

[SOP]

[ms]